

نگاهی به
سیاست، اقتصاد و مدیریت در چین

د. ریاحی سامانی

www.ketab.ir

اطلبو العلم ولو بالصین
در پی دانش روید اگرچه تا چین.

(حدیث نبوی)

سرشناسه: ریاحی سامانی، نادر، ۱۳۴۰ -
 عنوان و نام پدیدآور: نگاهی به سیاست، اقتصاد و مدیریت در چین / نادر ریاحی سامانی.
 مشخصات نشر: تهران، سازمان اوقاف و امور خیریه، انتشارات اسوه، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۱۰۸ ص.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۲-۴۰۷-۵
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 موضوع: چین -- تاریخ -- قرن ۲۱ م.
 موضوع: چین -- سیاست و حکومت -- قرن ۲۱ م.
 موضوع: چین -- سیر و سیاحت -- قرن ۲۱ م.
 شناسه افزوده: سازمان اوقاف و امور خیریه. انتشارات اسوه
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۸/۹ DS۷۷۷/۵۵
 رده بندی دیویی: ۹۵۱/۰۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۲۴۹۲۳

شرکت چاپ و انتشارات اسوه

نگاهی به سیاست، اقتصاد و مدیریت در چین

تألیف: نادر ریاحی سامانی

ویراستاران: دکتر جمشید اثنی عشری، محمد رضا سهرابی

ناشر: انتشارات اسوه

لینتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه بزرگ قرآنی (۱۴-۳۶۶۴۲۲۱۱-۰۲۵)

نوبت چاپ: اول

سال نشر: بهار ۹۳

شمارگان: ۱۵۰۰ جلد

بهاء: ۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۲-۴۰۷-۵

فروشگاه و نمایشگاه دائمی تهران: خیابان انقلاب، ابتدای پل کالج، رویروی خیابان خارک، پلاک ۷۷

تلفن: ۶۶۴۱۸۰۹۹ و ۶۶۴۱۷۴۷ فاکس: ۶۶۴۱۸۰۲۲

فروشگاه شماره (۲) قم: خیابان ارم، مقابل پاساژ قدس تلفن: ۳۷۷۴۱۲۸۲ فاکس: ۳۷۷۷۶۶۰

فروشگاه شماره (۳) قم: بلوار معلم - مجتمع ناشران - پلاک ۳۰ تلفن: ۳۷۸۴۱۷۲۱ فاکس: ۳۷۸۴۱۷۲۱

www.Osvehpublishing.com www.Osveh.ir

فهرست مطالب

مقدمه..... ۶

بخش اول. سیاست، اقتصاد و مدیریت در چین..... ۹

- فصل ۱. مروری بر جغرافیای چین..... ۱۰
- فصل ۲. مروری بر تاریخ چین..... ۱۳
- فصل ۳. نظام سیاسی چین..... ۲۴
- فصل ۴. نظام اداری چین..... ۳۱
- فصل ۵. نظام حقوقی چین..... ۳۶
- فصل ۶. نظام اقتصادی چین..... ۴۵
- فصل ۷. نظام مدیریت در چین..... ۵۲

بخش دوم. کارنامه سفر چین..... ۵۵

- فصل ۸. آغاز سفر..... ۵۶
- فصل ۹. عبور از قطر و ورود به چین..... ۵۸
- فصل ۱۰. در وزارتخانه منابع انسانی و منابع اجتماعی..... ۶۳
- فصل ۱۱. دیدار با مسئول سیاسی حزب کمونیست..... ۶۷
- فصل ۱۲. دیدار از دیوار بزرگ چین..... ۷۰
- فصل ۱۳. دیدار از آکادمی علوم اجتماعی..... ۷۳
- فصل ۱۴. دیدار از آکادمی منابع انسانی..... ۷۷
- فصل ۱۵. دیدار از شهر شانگهای..... ۸۰
- فصل ۱۶. در راه بازگشت به ایران..... ۹۰
- فصل ۱۷. تاملاتی درباره شیوه مدیریت در چین..... ۹۲

کتابنامه..... ۱۰۳

مقدمه

درباره این کتاب

در چند دهه اخیر، چین پیشرفت سریعی در سیاست، اقتصاد، صنعت و مدیریت داشته و روابط تجاری اش با ایران نیز بسیار گسترش یافته است. این رابطه البته بیشتر مبتنی بر صادرات کالا از چین به ایران و صادرات منابع اولیه، به ویژه نفت، از ایران به چین بوده است. به هر روی، این رابطه اگر به درستی مدیریت شود، می تواند برای کشور ما پیامدهای مفیدی داشته باشد.

چین اکنون، پس از ایالات متحده، دومین قدرت اقتصادی جهان است و بسیاری از اقتصاددانان، به درستی، پیش بینی کرده اند که چین تا سال ۲۰۵۰ به قدرت اول اقتصادی جهان تبدیل خواهد شد. حتی، برخی از محققان، قرن بیست و یکم را «قرن چینی ها» نام نهاده اند.^۱ اقتصاد رو به پیشرفت چین و روابط دوستانه رو به گسترش چین با ایران - که ایالات متحده از هر دو موضوع کاملاً ناراضی است - دو عاملی هستند که ما را نیازمند می سازد که شناختمان از این کشور، به ویژه شناختمان از نظام مدیریتی و اقتصادی و صنعتی آن را هرچه بیشتر گسترش دهیم و ژرف تر سازیم. البته این شناخت، همانند هر شناخت دیگری، باید فعالانه، تحلیلی و انتقادی باشد، نه منفعلانه، توصیفی و تقلیدی.

این کتاب شامل دو بخش است:

بخش اول. پژوهش نامه: برای آشنایی بیشتر شهروندان ایرانی با کشور چین، به ویژه نظام سیاسی و اداری و اقتصادی آن، پژوهشی انجام داده ایم که ماحصل آن را در بخش اول این کتاب ارائه می دهیم.

^۱ به نقل از آزکان، ۱۳۸۸، ص ۱۰۸.

بخش دوم. سفرنامه: معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رییس‌جمهور، در سال ۱۳۹۱، یعنی دوره دوم ریاست‌جمهوری دکتر محمود احمدی‌نژاد، هیأتی را، به ریاست جناب آقای دکتر لطف‌الله فروزنده، تعیین کرد و به آن مأموریت داد تا به چین سفر کند و با مقامات عالی اداری آن کشور دیدار و از برخی مراکز مهم اداری آن بازدید کند. در بخش دوم این کتاب، کارنامه این سفر هفت‌روزه را در اختیار شما خواهیم گذاشت.

امید است که این دو بخش بتواند برای کسانی که خواهان آشنایی بیشتر با این کشور پیشرفته آسیایی هستند، مفید واقع شود. درمورد بخش اول، ذکر این نکته لازم است که نگارنده فرصتی کوتاه برای دیدار از چین داشته و این فرصت کوتاه نیز بیشتر برای دیدار از نهادهای دولتی صرف شده است؛ بنابراین، فرصت این را نداشته تا به مشاهده دقیق و جامع نهادها و جامعه و فرهنگ این کشور بپردازد. بر این اساس، توقع خواننده گرامی نیز از این نگارنده نباید بیشتر از این باشد. بیشتر، تنی چند از پژوهشگران ایرانی به چین سفر کرده‌اند و حاصل سفر خود را در قالب گزارشی جامع و خواندنی عرضه کرده‌اند. خواننده علاقه‌مند می‌تواند برای آشنایی بیشتر به آثار ایشان رجوع کند، اگرچه برخی از این آثار ارزنده، مربوط به چند دهه پیش^۲ اند.

لازم میدانم از جناب آقای دکتر جمشید اشی‌پوری و جناب آقای محمد رضا سهرابی که ویرایش این نوشتار را قبول کردند و آن را به نحو احسن به انجام رساندند و از جناب آقای مهدی باقری فارسانی و همچنین جناب آقای علی جمال‌قمی و جناب آقای بهزاد شیخ که در تکمیل این مجموعه همکاری کردند صمیمانه سپاس بگویم.

درباره برگردان نام‌های چینی

در هر نوشته‌ای درباره چین، چه تألیف باشد و چه ترجمه، یک مسئله مهم که با آن مواجهیم، برگردان نام‌های چینی به فارسی است. البته این مسئله خاص زبان فارسی نیست و در دیگر زبان‌ها ازجمله زبان انگلیسی نیز با این مسئله مواجه‌اند. همین باعث

^۲ ازجمله بنگرید به کتاب *آن‌سوی دیوار چین*، نوشته خانم ستاره فرمانفرمایان، ۱۳۵۶؛ کتاب *کارنامه سفر چین*، نوشته محمدعلی اسلامی ندوشن، ۱۳۶۲؛ همچنین، بنگرید به گزارشی که یک هیأت اعزامی به چین، ازسوی خانه کارگر جمهوری اسلامی ایران، تدوین کرده است: *گزارش سفر هیئت اعزامی به چین*، نوشته حسن صادقی، ۱۳۸۲.

شده است تا، چه در زبان فارسی و چه در زبان‌های دیگر، ازجمله انگلیسی، ضبط‌های متفاوتی از نام‌های چینی وجود داشته باشد. در برگردان این نام‌ها دو شیوه به‌وجود آمده است: شیوه «وید-جایلز»، که توماس وید و هربرت جایلز مبدعان آن بودند و تا دهه ۱۹۸۰م رواج داشت؛ و شیوه «پین-یین»، که در سال ۱۹۷۹م توسط دولت چین به‌عنوان شیوه رسمی برگردان نام‌های چینی به زبان‌های دیگر پذیرفته و معرفی شد.^۳ در اینجا لازم است درباره دو حرف پرکاربرد در نام‌های چینی توضیح دهیم: یکی حرف «چ» که به سه صورت نوشته می‌شود: «Ch»، «Zh» و «Q»؛ مانند «Chiang»، با تلفظ «چیانگ»، مانند «Zhou»، با تلفظ «چو» (مثلاً در چوئن‌لای) و مانند «Qing»، با تلفظ «چینگ» و دیگری حرف «ش» که به دو صورت نوشته می‌شود: «Sh» و «X»، مانند «Shanghai» با تلفظ «شانگهای» و مانند «Xiaoping»، با تلفظ «شیایوپینگ». همچنین، توضیح درباره دو نام لازم به‌نظر می‌رسد: یکی، «Beijing»، پایتخت جمهوری خلق چین، که تلفظ درست آن «بیجینگ» است، و در زبان انگلیسی آن را به همین صورت تلفظ می‌کنند، اما در زبان‌هایی مانند فارسی و فرانسوی و آلمانی همچنان نام قدیمی آن یعنی «پکن» را به‌کار می‌برند. دیگری، نام بنیانگذار جمهوری خلق چین، که در زبان انگلیسی به دو صورت نوشته می‌شود: «Mao Zedong» و «Mao Tse-tung»، و در زبان فارسی به چندین صورت تلفظ می‌شود: «مائو زدون»، «مائو دزه‌دونگ»، «مائو تسه‌دانگ»، و «مائو تسه‌تونگ». یک نکته قابل ذکر دیگر این است که در زبان چینی ابتدا نام بزرگ شخص و سپس نام کوچک و نوشته و بیان می‌شود. برای مثال، درمورد مائو تسه‌تونگ، مائو نام بزرگ و تسه‌تونگ نام کوچک اوست. هم‌چنین، از آنجا که نام‌ها و اصطلاحات مهم را در واژه‌نامه پایان کتاب توضیح داده‌ایم، و معادل آنها را نیز آورده‌ایم، از نوشتن آن معادل‌ها در پانویس صرف‌نظر کرده‌ایم.

^۳ راسی، ۱۳۹۱، ص چهارده.

^۴ برای نمونه، از میان مترجمان ایرانی، بهزاد شاهنده صورت اول، شهرنوش پارس‌پور صورت دوم، حسین راسی صورت سوم، و محمدعلی اسلامی ندوشن، جلال رضایی‌راد، ضیاء شفیعی، و عباس آگاهی صورت چهارم را به‌کار برده‌اند؛ ما نیز صورت چهارم را به‌کار برده‌ایم.